

Đi một ngày đàng...

Quốc Thái ĐINH HÙNG CƯỜNG

Thưa quý cô bác, sách có chữ “Đi Một Ngày Đàng (đường) Học Một Sàng Khôn”, nhưng tôi đã đi cả mấy chục ngày đường, qua hơn nửa vòng trái đất, nhưng cũng chẳng học được cái khôn gì, chỉ xin kể cái nghe, cái thấy mong quý vị tường lãm.

Du lịch Hòa Lan (Holland)

Người ta cũng còn gọi nước này là Netherland (một phần Holland).

Thật tình cờ, vợ chồng tôi được con gái lớn cho hai cái vé, đi du lịch trên sông ở Hòa Lan ngắm cảnh xem hoa. Phái đoàn chúng tôi 6 người, đến phi trường Amsterdam bằng hai chuyến bay khác nhau. Nhưng rồi chúng tôi cũng cùng họp mặt với 159 người khách cùng đi du thuyền trên sông. Betty, người điều khiển chương trình, muốn mọi người tự giới thiệu để làm quen lẫn nhau,

Đoàn chúng tôi có 6 người, đến từ Washington D.C, chúng tôi muốn đi “cruise” trên sông êm đềm sóng nước, và chia sẻ cuộc vui với mọi người. Tôi cũng kể lại sáng nay lên tàu, tôi chỉ thấy 1 nhà vệ sinh cho đàn bà và tôi không phải đàn bà làm sao mà đi?, ông giám đốc cuộc vui nói đùa tôi là nếu ông không tìm thấy “Toilet” đàn ông thì mời ông bước ra sông. Tôi nói:

- Không được, ở Mỹ người ta sẽ cho là làm ô nhiễm môi trường và là công xúc tu sĩ, phạt nặng lắm, có khi cắt thẳng nhỏ, không cho làm bậy!

Thiên hạ cười vang, đùa chơi vậy mà chúng tôi phát hiện hai người VN trên tàu. Tha hương ngộ cố tri, thế là chúng tôi thành bạn với anh chị Vinh, Ái Lan. Đoàn chúng tôi từ “Group of

6” thành toán 8 người, họp nhau ăn uống chơi chung.

Nước Hòa Lan tuyệt đẹp, ngăn nắp, bước đầu tiên chạy vô nhà vệ sinh là thấy khác lạ, tất cả bồn cầu đàn ông đều có hình vẽ điểm đến của sân Golf bằng 1 lá cờ trong cái vòng tròn, để các đấng trượng phu ngắm vào đó mà xả, không làm tung tóe ra ngoài. Ra bồn rửa tay, bạn thấy ngay bên cạnh cái vòi nước, có hai cái ống gắn hai bên, rửa tay xong bạn chỉ cần nâng hai tay sang hai bên, hai cái vòi phụ đó là hai ống hơi thổi ra rất mạnh làm cho hai tay bạn khô ráo, nhìn lên trên tường trước mặt, bạn thấy 6 cái nút, xếp làm hai hàng, ba cái ở trên xanh đỏ, có câu hỏi trên tường, bạn hài lòng với nhà cầu, bấm nút xanh, không bấm đỏ, ba nút dưới họ để hình vẽ, cái mũi người hoa, người quét nhà và người lau chùi, nếu bạn thấy cái nào bẩn trong nhà cầu thì bấm nút ấy, thí dụ như người mùi hôi, bấm cái mũi, sàn nhà bẩn, bấm hình quét nhà, nhà cầu bẩn bấm người lau chùi. Họ làm khảo sát ngay sau khi bạn đi vệ sinh. Do đây nhà cầu bên Hòa Lan đều sạch sẽ, thơm tho như tàu hoa với quế.

Tôi đã thấy gì trên đất nước này? Trên sông thì đập (damp) này nối tiếp đập kia, mỗi lần qua đập mới thấy những người “Captains” tài tình, con sông thì hẹp, cái đập hẹp hơn thế mà họ điều khiển hai cái tàu đối đầu nhau vào lòng đập sát vào nhau sần sật, như xếp cạnh nhau cho đập đóng cửa cân bằng mực nước.

Trên bờ thì nhan nhản những “electric windmill.” Ngày xưa người ta dùng sức gió để xay lúa, ngày nay người ta dùng sức gió để làm điện. Chúng tôi cũng có dịp thăm viếng những Windmill cổ truyền, trên những cánh đồng bao la, bát ngát. Đến gần mới hăi, cái windmill có

4 cái cánh quạt khổng lồ đại, nó có thể quay với những tấm bạt phủ lên cái cánh, nó cũng có thể quay (chậm) với những cánh quạt trần trụi, không có tấm bạt, gió sẽ luồn qua những răng cưa trên cái sống cánh quạt và sức gió đã chuyển vận một cái trục với bánh xe khổng lồ, nối vào cái máy xay, thật là màu nhiệm, những kỹ sư Hòa Lan đã biến gió thành lực, thành điện, họ còn biến nước tưới ruộng (dẫn thủy nhập điền), dẫn nước làm đường và chế nước biển làm nước ngọt để uống.

Dẫn thủy làm nước uống, dùng những con sông cho nước mặn chảy vô, rồi biến nước mặn thành nước ngọt tài tình. Dẫn thủy nhập điền, đây là một việc làm thật công phu, thật chi tiết, qua những cánh đồng trồng trọt, người ta không làm những giàn tưới khổng lồ như bên Mỹ, hay những hệ thống “sprinkle” trên đồng

ruộng. Người Hòa Lan đã đào một hệ thống muông (rạch nước) chằng chịt, những con rạch nhỏ tí này chạy len lỏi qua những thửa ruộng, rạch nước có hai động tác, khi mưa, nước sẽ rửa đất, xả những chất phèn, chất chua, chất vôi của đất xuống những con lạch chạy quanh. Thứ hai, những cái lạch này sẽ dẫn nước từ sông vô nuôi cây, nuôi lúa, không phải cắt công tưới bẫm như Mỹ hay tát nước kiểu gàu sông, gàu dai vất vả như ở VN. Đời sống người nông dân, làm chơi ăn thật. Dẫn thủy làm đường, đây là một đại công trình của những kỹ sư người Hòa Lan, hầu hết những thành phố ở Hòa Lan đều có kinh đào giăng mắc, người ta đào kinh, đào sông để làm phương tiện lưu thông trong thành phố. Các cầu trong thành phố bắc ngang sông đều là cầu quay. Ở mỗi chân cầu người ta để những dấu hiệu cho biết mực nước thủy triều để mà thuyền bè có thể tự qua cầu hay phải bấm nút xin đợi cầu quay. Trên đường thì xe cộ dập dùi, trên sông thì ca nô, tàu lớn, tàu nhỏ xuôi ngược, tàu chở người đi ngắm cảnh, tàu chuyên chở hàng hóa, và vô số nhà nổi ở trên sông. Bên Mỹ có “Mobile homes” thì Hòa Lan có “Boat homes”, những người đánh cá du mục này, ăn ở trên thuyền, tập vô bến bờ nào là nhà chỗ đó, họ xả rác làm ô nhiễm dòng sông, kể cả phóng uế tứ tung. Chính phủ phải ra luật lệ, “mobile boats” phải thuê chỗ đậu, phải trả tiền cho ống nước, cho ống vệ sinh, điện lực, mọi thứ trở nên có lớp lang trật tự, thành ra những “mobile boats” này phải tập trung vào khu ấn định, và họ hợp thành một cái làng chài lưới rất đẹp, sống sạch sẽ trật tự giữ vệ sinh chung, thế là từ đó, sông nước lại trở nên sạch sẽ trong lành. Nhìn vào những cái làng chài lưới này, thấy họ

sướng quá, không phải khổ như bài hát Tiếng Dân Chài của Phạm Đình Chương, “mò hôi đồ xuống hai hàng bờ lau”. Họ vẫn theo đời sống cổ điển, không computers, không máy móc, khi ra khơi họ dựng cột, dăng buồm, nhìn những cánh buồm lướt gió ra khơi thấy đời lãng mạn phiêu du, khách tang bồng không thể không thấy lòng mình rạt rào hứng khởi, thấy những người chài lưới này, vừa là kẻ sinh nhai, vừa hòa nhập sống lành mạnh với biển khơi.

Nếu ta đi trong thành phố, thì những con sông đào này thường thẳng tắp, hai bên bờ đều là những bức tường cao nhẵn nhụi để ngăn nước tràn bờ khi có lụt. Một khi té xuống sông thì khó lòng mà leo lên, vì không có cái gì để bám víu. Có một chuyện lạ là cứ hàng năm vào cuối tháng 5 khi bãi trường thì người ta phát giác ra rất nhiều người chết đuối, điều lạ là những người chết này đều chết trẻ, mà vớt xác lên, xác nào thằng nhỏ cũng nằm ở ngoài cái (zipper) của quần. Cảnh sát tiến hành cuộc điều tra thì vỡ lẽ, đa số những người chết trẻ là thanh niên, thi đậu mẫn khóa, vui mừng rủ nhau ăn nhậu và uống rượu, họ say sưa tới độ, không biết đâu là trời, là đất, là nhà cầu, ra bờ sông mà xả nước, trong lúc say quá, đang tiểu thì lộn cổ xuống sông, hai bên là những bờ thành cao vút, nước sâu quá đầu, loay hoay trèo lên không được thế là chết đuối mà thằng nhỏ thòi lòi ra cả ngoài quần, vì đang hành sự thì té rồi, có biết trời đất đâu mà bỏ thằng nhỏ vô quần, từ đó cảnh sát biết rằng những chàng trai trẻ chết đuối mà thằng nhỏ lòi ra ngoài quần là những thanh niên tốt nghiệp, mừng quá uống rượu say sưa mà chết, có năm tai nạn chết cả hàng chục ngàn người.

Khi đi “cano tour” trên sông trong thành phố,

chúng tôi thấy những nhà hai bên đường đều có một lối kiến trúc giống nhau, là nhà nào cũng tam cấp, họ xây cao thế để chẳng may nước lụt có dâng tràn qua đường cũng không chảy vô nhà. Đồng thời mỗi nhà đều có một cái đà thật chắc với một cái móc nằm ngay sát chữ A trước nhà với một cái móc. Tò mò, chúng tôi hỏi thì được biết họ dùng cái móc trong cái đà thò ra trước nhà để cho cái ròng rọc, móc giằng dọn nhà ra vô cho dễ.

Chúng tôi được ghé thăm một cái làng cũ năm xưa, được Unesco công nhận là kỳ quan, Dân trong làng đã cố gắng, cho không chính phủ nhà cửa, công xưởng của họ, và chính phủ đã biến nó thành một bảo tàng viện ngoài trời, Chúng tôi được thấy cái nền văn minh của Hòa Lan trong cả mấy trăm năm trước. Họ có kỹ thuật đánh cá, thả lưới rất là hữu hiệu và bắt được rất nhiều cá, trong làng họ biết cách bỏ lò xông khói để giữ cá thật lâu,

họ biết cách bên dây thừng, làm đủ tất cả những dịch vụ cung cấp tiện nghi cho con người. Đặc biệt họ có một nhà máy với lò nung thật nóng, nung những vỏ con sò, vỏ con trai nhặt từ bãi biển, đến một độ nóng người ta có thể nghiền vụn ra, trộn với nước làm hồ thay ciment xây nhà, xây công xưởng. Ngày xưa làm gì có ciment mà làm hồ, làm vữa. Thật là văn minh và tài giỏi. Những khối đá khổng lồ

được xếp thành thành quách, bờ đê cản nước là

nhờ lấy hồ ở những cái vỏ sò vỏ trai này.

Mục đích chính của chuyến đi “cruise” trên sông là để xem hoa tulip. Đầu tháng 5 năm là lúc cực thịnh, hoa nở đúng lúc màu mỡ và đủ loại màu sắc. Hình như cả thế giới từ Âu, sang Á, tất cả 5 châu, ai cũng nhăm nhăm đến ngày

này thi nhau đổ về đây coi hoa Tulips. Họ đi bằng tất cả phương tiện, “land tour, river cruises”, máy bay, xe nhà, xe mô tô. Chúng tôi rời tàu sớm lắm, trước cả hừng đông, thế mà ra tới xa lộ thì “bus tours” đã chật đường. Họ họp lại làm một đoàn công voa dài dằng dặc nhắm hướng vườn hoa trực chỉ. Hai bên đường người ta trồng những luống hoa khổng lồ đại, nhiều màu đỏ màu vàng rực cả cánh đồng. Người hướng dẫn trên xe nói với chúng tôi, một luống (bed) hoa như vậy trị giá 100 ngàn dollars, còn tôi thì nghĩ đoàn “bus tours” sẽ đổ chúng tôi xuống những luống hoa bát ngát này, tha hồ sục sạo vô coi, nhưng không phải vậy,

những luống hoa sắc sỡ trên đường đi chỉ là dấu hiệu báo động là sắp sửa đi đến vườn hoa “tulip.” Họ tổ chức nhiều năm nên có kinh nghiệm với số du khách khổng lồ. Hàng ngàn “buses” tuần tự rẽ vô bãi đậu gọn gàng trên sân cỏ mênh mông, có ghi tên, đánh dấu hàng lớp rõ ràng. Du khách coi hoa xong là tự biết đường trở lui lại chiếc xe bus của mình, không bị hỗn loạn, không bị lạc lõng đâu cả. Vườn hoa Tulip thì thật tuyệt, phải nói công trình hợp tác giữa nghệ thuật và thiên nhiên. Vì là đúng đầu mùa hoa mới nở, nõn nường khoe hương khoe sắc, hoa Tulip đẹp sắc sỡ được những tay nghệ sĩ thiết kế những mảnh vườn nhiều hình thể khác nhau, họ sắp xếp khéo léo, có khi nhiều màu hoa tulip chung một mảnh vườn, có khi mỗi màu hoa một mảnh vườn, du khách cứ mê toi cả người mà đi hết vườn này qua vườn khác tha hồ mà chụp hình quay phim. Một điều thích thú không có trong chương trình, ngoài ngắm hoa chụp hình, họ còn chiêm ngưỡng lẫn nhau, biết

bao người đẹp, biết bao sắc dân, toàn những người lịch lãm đến từ biết bao quốc gia. Lối ăn mặc theo phong tục tập quán của họ làm cho

chúng ta vô cùng lạ mắt tha hồ ngắm nghía.

Du lịch Hòa Lan thật an toàn, quý vị sẽ tìm được nhiều điều hay, điều lạ và rất an ninh vì Hòa Lan tuyệt đối cấm mang vũ khí và dao kéo trong người, do vậy, quý vị không sợ bị bắt, bị đâm khi đi chơi khuya khoắt. Chỉ có một điều quan tâm là quý vị phải giữ hầu bao cho chắc vì “móc túi –Pickpocket– thì khỏi chê.

Du lịch Croatia

Đi Croatia, phải qua những phi trường nội địa của Âu Châu. Hầu hết những phi trường này đều không có “jet hall” đi thẳng từ chỗ soát vé lên tàu mà phải quốc bộ trên sân như thuở nào đi phi trường TSN trước năm 75, hay như phi trường tí hon Long Beach của Cali. Từ Brussels phải mất hai giờ bay thì đến phi trường Zadar, chúng tôi theo gia đình cháu Tí

Nị đi thăm ba tỉnh của Croatia, việc đầu tiên là lái xe đi đến tỉnh xa nhất Dubrovnik, rồi trở về tỉnh Split và sau cùng trở lại Zadar chơi vài ngày, rồi từ đây sẽ bay về lại Brussels. Đây là một nước khá mới lạ với tôi, cũng khó bắt đầu, vì thấy nó có nhiều cái hay cái đẹp quá mà không biết bắt đầu từ cái gì! Xin nói sơ qua về địa lý nước Croatia, nó nằm sát với Áo, Hungary, giáp ranh với Bosnia, có điều lạ là bao nhiêu bờ biển của Bosnia, Croatia chiếm hầu như gần hết. Nó có một bờ biển dài lê thê đến cả 3,600 miles, Bờ biển VN cũng chỉ dài hơn hai ngàn miles. Ngay cả ba cái tỉnh Zadar, Dubrovnik và Split cũng nằm trên bờ biển sát Bosnia. Croatia có khoảng gần bốn triệu dân và diện tích 21,800 square miles. Diện tích cũng như dân số nó xấp xỉ một nửa tiểu bang Virginia của nước Mỹ.

Lợi tức đầu người khá cao, họ chia thành phần công việc ra làm nhiều loại, làm nghề cày cấy, trồng trọt 6%, làm công sở xí nghiệp 28%, làm dịch vụ cho du khách 60%. Còn lại 6% là thất nghiệp, Nhìn con số “work forces” có đến hơn một nửa là phục vụ du khách, thì đủ hiểu quốc gia này đẹp đẽ và thu hút du khách nhiều như thế nào. Điểm chính là nét đẹp thiên nhiên, nhưng những điểm phụ cũng không kém phần quan trọng để lôi kéo du khách là đời sống rẻ rẻ so với Mỹ, Taxi chạy quanh thành phố loại xe to chở 7 du khách chỉ có \$8.00 Euro, cho tip thành 10 đồng. Dân Croatia, không đẹp như Mỹ, Anh Pháp, họ lai người Trung Đông nhiều, đàn bà mặt hơi thô giống người Mễ nhưng trắng trẻo, đàn ông không cao lớn như Mỹ, họ không thân thiện chào hỏi ngoài đường, nhưng hiền lương và chất phác. Mua bán thì đồng giá,

không cạnh tranh, không “chặt chém.” Nhà hàng ăn khá ngon, cho dù không hợp khẩu vị người mình lắm. Một đĩa “Seafood platter” gồm hai con cá, mỗi con to hơn bàn tay, tươi ngon nướng khéo, mực xào giòn, tôm to, thịt heo, thịt gà, thịt bò tất cả làm thành một đĩa khổng lồ giá từ \$46,00 Euro đến 50 đồng, hai vợ chồng thêm hai đứa cháu ăn lòi phèo không hết. Tiền tip tiền thuế đều nằm trong cái bill, Tips cho thêm nhiều, ít, okay, tùy du khách. Hotel hạng sang giá trên trăm Euros, nhưng đặc

đủ. Giá cả chỉ có hơn trăm bạc một ngày, đủ chỗ ăn ở thoải mái riêng tư cho hai vợ chồng ba đứa con, cộng thêm hai bố mẹ già.

Xin nói thêm hai điều nữa, trước khi chuyển mục. Có thể vì ảnh hưởng lịch sử mà tên đường phố, tiệm ăn, quảng cáo, bảng chỉ dẫn họ để rất ít tiếng Anh, chỉ toàn tiếng địa phương, đọc không hiểu, chỉ đoán mò thôi, thế nhưng bù lại thì đến 60% người Croatia nói được tiếng Anh, do đầy rong chơi, mua bán, du lịch không có gì trở ngại vì ra đường, gặp người Croatia là nói tiếng Anh thoải mái.

biệt kỹ nghệ cho thuê nhà ở ngắn hạn, có đồ đạc bếp núc, thịnh hành và phổ thông nhất ở Croatia. Một cái nhà hạng khá sang (ba sao), sao nhiều sao ít họ phân loại in chung với số nhà treo trước cửa chào mừng du khách. Nhà 3 sao không ở “waterfront” nhưng có 4 phòng ngủ khang trang, hai phòng tắm, balcon nhìn ra biển, bếp núc, bát đĩa, ly tách, tiện nghi nôi niêu xoong chảo, gạo, muối, xì dầu, dầu chiên đầy

Cái thành phố đầu tiên, chúng tôi đến sau 5 tiếng đồng hồ lái xe từ Phi trường Zadar là Dubrovnik, trước mặt thành phố là một cái vịnh với biết bao hải đảo mọc lên ngăn sóng cản gió, nước biển êm đềm bọc quanh những đảo nhỏ, nhìn ngắm đẹp không khác gì Vịnh Hạ Long nơi quê nhà. Nếu Vịnh Hạ Long là nơi có nhiều “gà móng đỏ” không lạnh mạnh, thì nơi đây lại san sát những nhà mái đỏ,

thanh tao lành mạnh, lối Kiến trúc thật vững vàng nằm sát bờ biển trông đẹp mắt vô cùng.

Cái tỉnh Dubrovnik này có một lịch sử thật lạ lùng, Từ thế kỷ thứ ba những người chống La Mã đã tụ tập tại đây, xây thành lũy, họ tổ chức phòng thủ với tường lũy bao quanh, vì thành phố dựa vào núi, họ xây 3 bức tường trông ra biển, tường thành dài 19 cây số bao bọc cái thành phố Dubrovnik với 10,000 dân ở trong.

Đây là một công trình vĩ đại mà người Croatia đã thực hiện, họ xây thành lũy này từ thế kỷ thứ 14, cho đến 300 năm sau mới hoàn tất, Công tác đòi hỏi nhiều nhân công vật lực, trên 1,200 kiến trúc sư tài năng đã thiết kế và kéo dài 3 thế kỷ để hoàn tất. Du khách bước vô cổng thành là thấy ngay mình đang sống thời La Mã, Cái thành chung quanh có hồ nước bao quanh, mỗi cổng thành là một cái cầu treo với dây xích

chằng chịt, Một khi chiến trận xảy ra người ta chỉ việc kéo cái cầu treo lên là nó biến thành cái cổng đóng chặt cửa thành, vô phương bên ngoài mà có thể xâm nhập, có thể nói là con kiến cũng không vô lọt vì lạch nước quanh thành và chung quanh là những bức tường cao vút. trên mặt thành là một con đường chiều ngang khoảng 4 feet (hơn một thước) dùng cho binh sĩ phòng thủ với cung tên, súng cả nông những dụng cụ, như giáo mác, dầu sôi lửa bỏng, tưới lên những quân địch leo thang vô thành. Rất nhiều cầu thang chung quanh để đưa quân tiếp viện lên những nơi địch xâm nhập được vô mặt thành, cũng trên mặt thành, người ta xây những khoảng trống rất lớn để quân trừ bị sẵn sàng trảm vô những nơi mà địch quân đã dùng dây kéo hay thang treo vô được thành. Bước lên cao, nhìn bao quát mới thấy tài năng xuất chúng của những nhà kiến trúc đại tài xây thành phòng thủ,

Tôi thấy sau mấy trăm năm mà cái thành vẫn

còn nguyên vẹn, quân La Mã đã nhiều lần tấn công nhưng đều thất bại, tôi chân đã què, lặc lè

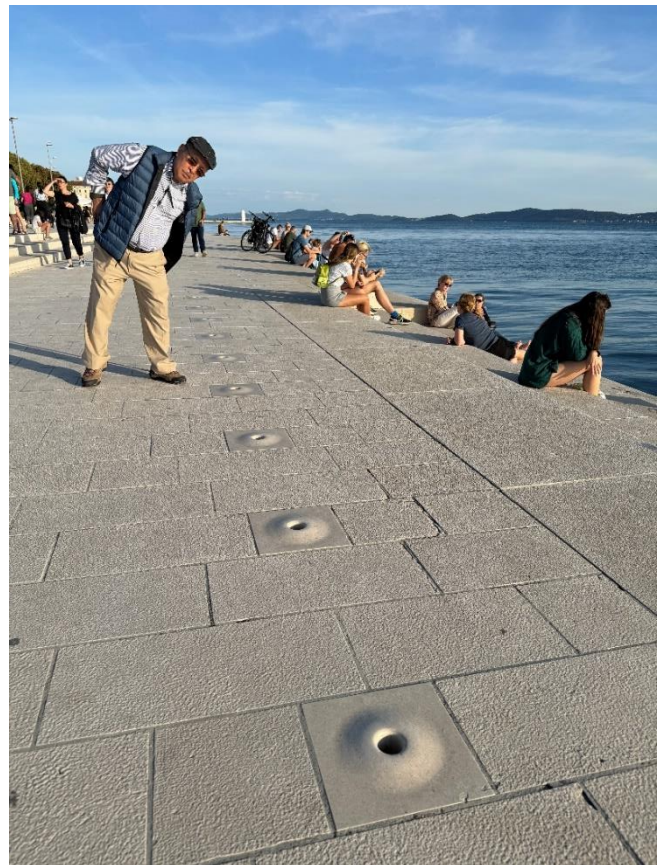

thêm cái gậy, vậy mà cũng liều chết lết theo con, đi hết chu vi 19 cây số của cái thành, Đến tận cùng của một góc núi, tôi phát giác ra một cái lầu chỉ huy, xây hình tròn, trên cái lầu cao chót vót này, người chỉ huy đã nhìn thấy hết trận địa, dùng súng càn nông bắn tàu địch, dùng hiệu lệnh chỉ huy những toán trừ bị trám vào những lỗ hổng mà quân địch đã tràn vào, sau nữa là vị chỉ huy có thể chỉ quân tăng viện từ dưới đất xông lên những lối đi có cầu thang tăng cường cho quân trừ bị. Một thành trì vững chắc, một di tích lịch sử quá huy hoàng để lại cho hậu thế. Du khách bước đi trên mặt thành, có một cảm tưởng như đang đi lại một nơi chiến địa của người La Mã thời xa xưa.

SPLIT là nơi tôi sẽ đến, điểm đặc biệt là tỉnh này do hoàng đế La Mã Diocletian thành lập, Đồng thời Diocletian cũng là hoàng đế đầu tiên tự thoái vị mà không hề có sự ép buộc nào. Ông tự cho mình là một ông thần, và ông là con của chúa Jupiter. Ông Vua La Mã này đã chiến thắng quân Ai Cập trong một trận thư hùng vào khoảng thế kỷ thứ ba tức là hơn hai ngàn một trăm năm qua, và ông có ý định thiên đô về SPLIT, Ông cho xây một lầu đài cung điện nguy nga cho dọn hết gia đình, gia nhân đầy tớ, dự tính hưu trí tại đây, nhưng rồi không may chỉ 6 năm sau ông qua đời, và lầu đài của ông cũng thay đổi nhiều với thời gian. Hiện thời lầu đài của hoàng đế vẫn còn được sử dụng, có ba ngàn nhân viên ăn ở và làm việc ở đây. Du khách vẫn có thể viếng thăm một phần lầu đài này. SPLIT là nơi phồn hoa đô hội, chợ họp suốt ngày, hàng ăn tràn ngập phố phường, bãi biển mênh mông, cruise ships vô ra nườm nượp, ngay trước mắt, tôi thấy có 2 chiếc “cruise ships hiệu Celebrity” đang ghé đây để

du khách lên bờ.

Điểm sau chót cũng là điểm khởi đầu chúng tôi đáp tàu bay tới đây, bây giờ trở lại chơi thêm vài ngày, sau đó lên tàu trở lại Brussels. Đó là thành phố Zadar là một thành phố quan trọng trong đệ nhị thế chiến của Phát Xít và NaZi nên đã bị đồng minh oanh tạc nặng nề, trên 70% nhà cửa, cầu cống đường xá bị hư hại. Sau chiến tranh, tỉnh Zadar cũng như toàn nước Croatia thuộc liên bang Yugoslavia, nhưng một cuộc cách mạng đã nổi lên, lực lượng tự do Croatia đã đánh đổ chính quyền Croatia dành lại một đất nước Croatia tự do trù phú. Zadar là một thành phố du lịch có thể đẹp vào bậc nhất Âu Châu. Ngay trước tòa thị sảnh một bãi biển trong xanh bao quanh nhà cửa chen chúc. Một sân chơi xi-măng không lỗ với gió mát,

biển xanh, ghé ngồi, người ta thực hiện một vòng tròn khổng lồ hình tròn xây trên mặt sân, du khách có thể bước chân lên chơi thoải mái, nhưng thật sự, dưới lớp kính dày cui là một hệ thống solar hứng nắng để thu điện. Tôi đến, họ sẽ sử dụng nguồn điện năng này để làm “show” cho du khách coi, ngoài ra họ còn xây một hệ thống âm thanh ngầm dưới xi-măng, thu thập tiếng rì rào của sóng biển biến thành âm nhạc chạy qua những cái ống trên mặt đường cho du khách nghe, hệ thống này người ta gọi là “Ocean music.” Hãy đến Croatia để thấy hàng trăm cái để nhìn, hàng vạn cái để xem, thật đã con mắt và cũng thật đáng đồng tiền bát gạo.

Trong cuộc đi chơi này, cái sàng khôn mà tôi học là không có gì miễn phí (Free) ở đời, từ đồng tiền kiếm được, không ai cho, nó là mồ hôi nước mắt của từng người, dành dụm cả đời, nay là lúc nên tiêu pha như bạn tôi VAT đã nói, chơi mau kéo trễ, cái khôn cái dại của con người là ở lúc này, chặt chẽ đồng tiền, bo bít, vật mũi đút mồm, rồi để dành đồng tiền làm chi? Cho con, cho cháu thì cũng tốt, nhưng con cháu có đời của nó, nó nào có cần đến đồng tiền của mình, ai làm nấy hưởng, đời cua, cua máy, đời cáy, cáy đào. Che thân giữ của ư? Chết tới

nơi mà cứ nghĩ là mình sẽ sống mãi, thật tội cho những người mang ảo giác là cái chết chỉ xảy ra cho người khác, còn mình thì thần chết sẽ không bao giờ lãng vãng. Lại nữa, ai cũng muốn sống đời tự do, nhưng tự do nào cũng có cái giá của nó, không tự nhiên mà có “freedom is not free.” Hãy lấy nước Croatia làm thí dụ. Cái nước tí hon này có hơn 4 triệu dân, và đất đai có hơn 21,000 Miles vuông (Square miles), bị bom đạn tàn phá và phải làm chư hầu cho Cộng Sản liên bang Yugoslavia, những lực lượng của dân chúng tự do Croatia đã nổi dậy chống lại chính phủ Croatia bù nhìn của Liên Bang, lực lượng tự do Croatia đã đánh tan chính phủ bù nhìn Croatia, đánh tan quân Serb, cuộc chiến kéo dài từ năm 1991 đến 1995 giữa dân quân tự do Croatia và quân Yugoslavia do quân Serbs kiểm soát. Quân Croatia đã chiến thắng và tuyên bố độc lập không lệ thuộc quân Yugoslavia. Sự hy sinh của người dân Croatia đã xây lại giang sơn gấm vóc của đất nước họ, hưởng thanh bình tự do, sung sướng, sống an nhàn dưới cái dù NATO và nằm trong Liên Hiệp Âu Châu, tiêu tiền Euros...

Viết xong tại Brussels, May 14, 2024